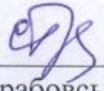

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра психології

Затверджено

На засіданні кафедри психології
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри _____

проф. Грабовська С.Л.

Силабус з навчальної дисципліни
«Геронтопсихологія»,
що викладається в межах ОПП «Психологія»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 053 «Психологія»

Львів 2021 р.

Назва дисципліни	Геронтопсихологія
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Коперника, 3, ауд. Дистанційно на платформі ZOOM
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра психології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія
Викладачі курсу	Лекції: Партико Тетяна Борисівна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Семінарсько-практичні: Партико Тетяна Борисівна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології
Контактна інформація викладачів	tetyana.partyko@lnu.edu.ua https://filos.lnu.edu.ua/department/psyholohiji вкладка співробітники (Партико Т.Б.)
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Дистанційно на платформі ZOOM
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/master/spetsialnist-psykholohiia-053
Інформація про дисципліну	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб ознайомити студентів із закономірностями психічного розвитку людини в похилому віці, з пізнавальною сферою осіб похилого віку, емоційно-мотиваційними змінами, особистісним та соціокультурним розвитком у старості, завершенням життєвого шляху людини. Тому у курсі окреслено основні закономірності геронтогенезу, фактори, що зумовлюють тривалість життя людини, базові критерії старіння, теорії старіння, об'єктивні та суб'єктивні фактори динаміки пізнавальних функцій у літніх людей, фізичні, соціально-демографічні та психологічні чинники задоволеності життям у старості, проблеми соціалізації та соціально-психологічної адаптації в осіб похилого віку, помірання та смерть як психологічна проблема, які потрібні для засвоєння понятійної бази геронтопсихології.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Геронтопсихологія» є нормативною дисципліною зі спеціальності 053 Психологія для освітньо-професійної програми «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається в другому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни «Геронтопсихологія» є ознайомити студентів із закономірностями психічного розвитку людини в похилому віці, з пізнавальною сферою осіб похилого віку, емоційно-мотиваційними змінами, особистісним та соціокультурним розвитком у старості, завершенням життєвого шляху людини.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Гаркавенко Н.В., Собкова С.І. Соціальна психологія пізньої зрілості: нав-

	<p>чальний посібник. – Чернівці : Чернівець. нац. у-т, 2020. – 240 с.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. <i>Горецька О.</i> Геронтопсихологія: навчальний посібник. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2017. – 210 с. 3. <i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психология развития. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2008 – С. 719-818. 4. <i>Малкина-Пых И.Г.</i> Кризисы пожилого возраста: справочник практического психолога. – М.: Эксмо, 2005. – 366 с. 5. <i>Павелків Р.В.</i> Геронтопсихологія. Медико-біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння – К.: Центр навчальної літератури, 2020. – 476 с. https://www.yakaboo.ua/ua/gerontopsihologija-mediko-biologichni-ta-social-no-psihologichni-aspekti-starinnja.html 6. <i>Партико Т. Б.</i> Геронтопсихологія: навчально-методичний посібник. – Львів, 2012. – 136 с. 7. <i>Стюарт-Гамильтон Я.</i> Психология старения. – СПб.: Питер, 2002. – 256 с. 8. <i>Ушакова І.М.</i> Геронтопсихологія: підручник. – Харків: НУЦЗУ, 2014. – 236 с. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Дзюба Т. М., Коваленко О. Г.</i> Психологія дорослості з основами геронтопсихології / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. В. Ф. Моргуна. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 172 с. 2. <i>Долинська Л.В., Співак Л.М.</i> Геронтопсихологія: Практикум. Хрестоматія: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2012. – 240 с. 3. <i>Ермолаева М.</i> Практическая психология старости. – Москва: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2012. – 312 с. 4. <i>Кордунова Н.О.</i> Геронтопсихологія: матеріали для проведення психодіагностичного дослідження з людьми похилого віку. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 140 с. 5. <i>Помиткін Е.О., Рибалка В.В.</i> Геронтопсихологія навчання особистості похилого віку: навчальний посібник. – К.: Талком, 2020.– 184 с. 6. <i>Райгородский Д.Я.</i> Психология старости: Хрестоматия. – Самара: БАХРАХ–М, 2004. – 733 с.
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять. З них 16 години лекцій, 16 години семінарсько-практичних занять та 58 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Курс передбачає формування такої <i>інтегральної компетентності</i>, як здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.</p> <p>Курс формує такі <i>загальні компетентності</i>, як:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ➤ Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ➤ Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ➤ Цінування та повага різноманітності. ➤ Здатність діяти на основі етичних міркувань. ➤ Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. <p>У результаті вивчення курсу формуються такі <i>спеціальні компетентності</i>:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Здатність здійснювати теоретичний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної практики. ➤ Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами практичної значущості. ➤ Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики практичної діяльності. ➤ Здатність здійснювати практичну діяльність (консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. ➤ Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. ➤ Здатність впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. <p><i>Програмними результатами навчання є:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ➤ Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ➤ Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ➤ Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості. ➤ Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях. ➤ Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації. ➤ Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. 					
Ключові слова	Старість, геронтогенез, тривалість життя, теорії старіння, життєва мудрість.					
Формат курсу	Очний.					
	Проведення лекцій, семінарсько-практичних занять, консультацій та самостійної роботи студентів для кращого розуміння тем.					
Теми	Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
	1//	Знайомство з програмою курсу, вимогами, завданнями до семінарсько-практичних занять, самостійної роботи.	сем.зан.		Пошук навчальної літератури 1 год	Згідно розкладу
	2//	Тема 1. Вступ до геронтопсихології Об'єкт та предмет геронтопсихології. Зв'язок з геронтологією. Коротка історія розвитку геронтології та геронтопсихології	лекція	Див. семінарське заняття	Підгот. до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу

		логії. Поняття про “пірамідалне” та “прямокутне” суспільство. Сучасна демографічна тенденція у світі. Поняття про ейджизм та геронтофобію. Основні закономірності геронтогенезу. Періодизація життя людей похилого віку. Періоди життя людей похилого віку (І. Бернсайд. Тривалість життя та фактори, що її зумовлюють. Максимальна, нормальна, середня та ймовірна тривалість життя. Поняття про старіння та старість. Базові критерії старіння (Б. Стрехлер). Різновиди старіння. Поняття про психологічний та соціальний вік. Різновиди старості. Теорії старіння.				
3//	Тема 1. Вступ до геронтопсихології Предмет і завдання геронтопсихології. Коротка історія розвитку геронтології та геронтопсихології. Поняття про “пірамідалне” та “прямокутне” суспільство. Соціальні установки та стереотипи стосовно людей похилого віку. Основні закономірності геронтогенезу. Характеристика періодів життя людей похилого віку Тривалість життя людини. Теорії старіння.	сем.зан.	<i>Альперович В. Д.</i> Проблемы старения. Демография, психология, социология. – М., 2004. – 349 с. <i>Эриксон Э.</i> Восемь возрастов человека / Э. Эриксон // Детство и Общество. – 2-е изд. – СПб.: Речь, 2002. – С. 235-259. <i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психология развития. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – С. 719-730, 741-744. <i>Краснова О. В.</i> Стереотипы и аттитюды к пожилым людям (опыт социально-психологического исследования). – М.: Прометей, 2004. – 303 с. <i>Новікова Ж. М.</i> Особливості вікової періодизації та класифікації осіб похилого віку // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 6. – С. 76-77.	Підгот. до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу	

				<p>Психология старости и старения. Хрестоматия / Сост. О. В. Краснова, А. Т. Лидерс. – М.: Изд. центр «Академия», 2003. – 416 с.</p> <p>Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. – СПб.: Питер, 2002. – С. 13-41.</p> <p>Фролькис В. В. Старение и увеличение продолжительности жизни. – Л.: Наука, 1988. – 239 с.</p>		
4//	<p>Тема 2. Пізнавальна сфера людей похилого віку</p> <p>Зниження ефективності роботи відчуттів та сприймань. Старіння слухових відчуттів та сприймань. Стареча туговухість (пресбіакузис). Феноменом зростання відчуття голосності. Тиннитус. Старіння зорових відчуттів та сприймань. Пресбіопія. Катаракта. Глаукома. Старечий (сенильний) міоз. Зміни смакової, нюхової, тактильної, температурної, больової, вестибулярної, вібраційної чутливості. Вікові зміни сприймання часу. Закономірність С. Пако. Старіння слухових відчуттів та сприймань. Форми втрати слуху: пресбіакузис і тиннитус.</p> <p>Втрата зору в похилому віці. Пресбіопія, катаракта, глаукома. Старечий міоз.</p> <p>Вікові зміни смакової, нюхової, тактильної, температурної, больової, вестибулярної та вібраційної чутливості.</p> <p>Вікові зміни сприймання часу. Особливості уваги, пам'яті та мовлення у похилому віці.</p> <p>Найпоширеніші причи-</p>	лекція	Див. семінарське заняття	<p>Підгот. до сем.зан.</p> <p>1 год</p>	Згідно розкладу	

		ни забування. Чинники послаблення мовленнєвої діяльності. Позитивні та негативні інтелектуальні зміни в старості. Зниження швидкості інтелектуальних операцій у старшому віці. Гіпотеза загального уповільнення (гіпотеза швидкості). Феномен “останнього спаду” (термінального спаду). Модель мудрості П. Балтеса. Когнітивні властивості мудрості. Поняття про поточний (динамічний) інтелект та кристалізований інтелект. Об’єктивні та суб’єктивні фактори динаміки пізнавальних функцій у літніх людей. Деменція. Фізичні, соціальні та психологічні чинники зниження інтелектуальних функцій. Теорія невикористання.				
5//	Практична робота № 1	практ.зан.	Див. Методичні матеріали	Підгот.та виконання практ. роб. №1. 6 год	Згідно розкладу	
6//	Тема 3. Емоційно-мотиваційні зміни в період старіння Особливості емоційності людини у старості. Стратегії емоційного старіння (М. В. Єрмолаєва). Переживання самотності літніми людьми. Фізичні, соціально-демографічні та психологічні чинники задоволеності життям у старості. Зміна потреб, мотивів і ціннісних орієнтацій у старості. Діапазон та ієрархія потреб. Особливості мотиваційно-потребової сфери. Фактори розвитку мотиваційної сфери. Мотиваційні дефекти. Переоцінка цінностей у ста-	лекція	Див. семінарське заняття	Підгот. до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу	

		речому віці.				
7//		<p>Тема 2. Пізнавальна сфера людей похилого віку</p> <p>Старіння слухових відчуттів та сприймань. Форми втрати слуху: пресбіакузис і тинітус.</p> <p>Втрата зору в похилому віці. Пресбіопія, катаракта, глаукома. Старечий міоз.</p> <p>Вікові зміни смакової, нюхової, тактильної, температурної, больової, вестибулярної та вібраційної чутливості.</p> <p>Вікові зміни сприймання часу.</p> <p>Особливості уваги, пам'яті та мовлення у похилому віці.</p> <p>Зниження швидкості інтелектуальних операцій у старшому віці.</p> <p>Гіпотеза загального уповільнення. Феномен "останнього спаду" (термінального спаду).</p> <p>Модель мудрості П. Балтеса. Когнітивні властивості мудрості.</p> <p>Об'єктивні та суб'єктивні фактори динаміки пізнавальних функцій у похилому віці. Теорія невикористання.</p>	сем.зан.	<p><i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психологія розвитку. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – С. 734-741, 744-758.</p> <p>Психологія человека от рождения до смерти / Под ред. <i>А. А. Реана.</i> – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – С. 349-350.</p> <p><i>Стюарт-Гамильтон Я.</i> Психологія старения. – СПб.: Питер, 2002. – С. 25-33, 42-125.</p>	Підгот. до сем.зан. 2 год	Згідно розкладу
8//		<p>Виконання контрольних тестових завдань за МОДУЛЕМ I: Темми 1-2</p> <p>Тема 3. Емоційно-мотиваційні зміни в період старіння</p> <p>Мотивація сімейних відносин: подружні стосунки, стосунки з дітьми та онуками, з братами/сестрами. Типи взаємодії батьків похилого віку з дорослими дітьми.</p>	Тести		Підгот. до модуля 1 3 год	Згідно розкладу
			лекція	Див. семінарське заняття	Підгот. до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу
9//		<p>Тема 3. Емоційно-мотиваційні зміни в</p>	сем.зан.	<i>Ильин Е. П.</i> Эмоции и чувства. – СПб.:	Підгот. до сем.зан.	Згідно розкладу

		<p>період старіння Особливості емоційності людини у старості. Стратегії емоційного старіння. Переживання самотності літніми людьми. Психологічна допомога. Фізичні, соціально-демографічні та психологічні чинники задоволеності життям у старості. Емоційні проблеми виходу на пенсію. Зміна потреб, мотивів і ціннісних орієнтацій у старості. Мотиваційні дефекти. Мотивація сімейних відносин: подружні стосунки, стосунки з дітьми та онуками, з братами/сестрами. Типи взаємодії батьків похилого віку з дорослими дітьми. Типи поведінки бабусь.</p>		<p>Питер, 2002. – С.406-407. <i>Краснова О. В.</i> Важкі втрати і психологічний супровід у пізньому житті // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 8. – С. 51–59. <i>Мартинюк І. А.</i> Психологічна допомога людям похилого віку, або практикум з геронтопсихології // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 1. – С. 32-38; № 2. – С. 15-17. <i>Партико Т. Б.</i> Вікові зміни психологічного благополуччя у середній та пізній дорослості // Психологія і особистість. Науковий журнал. – 2016. – № 2(10). – Частина 1. – С. 83–96. <i>Партико Т. Б.</i> Особливості мотивації самоставлення в осіб із різним емоційним тонутом у пізній дорослості // Психологічні перспективи. – 2016. – Вип. 27. – С. 137–149. <i>Рось Л. М.</i> Психологічна допомога людям похилого віку // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – 2012. – Вип. 10. – С. 165-173.</p>	2 год	ду
10//	<p>Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток у старості Завдання розвитку людини у похилому віці (А. В. Мудрик): природно-культурні, соціально-культурні та соціально-психологічні. Погляди Е. Еріксона,</p>	лекція	Див. семінарське заняття	Підгот. до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу	

		<p>Ш. Бюллер та Р. Пекка. Криза пізньої дорослості, її зміст та суть. Я-концепція в структурі самосвідомості літньої людини. Зміни самосвідомості (В. С. Мухіна). Основні завдання Я-концепції. Складові Я-концепції: психосоматична, когнітивно-поведінкова, оцінкова. Особливості Я-концепції. Рівень, адекватність та стійкість самооцінки у пізній дорослості. Умови успішного розвитку Я-концепції.</p>				
11//	<p>Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток у старості Завдання розвитку людини у похилому віці. Криза пізньої дорослості, її зміст та суть. Зміни у самосвідомості літньої людини. Основні завдання та складові Я-концепції у старості. Особливості Я-концепції та умови її успішного розвитку в осіб похилого віку. Рівень, адекватність та стійкість самооцінки.</p>	сем.зан.	<p><i>Александрова М. Д.</i> Особенности субъектности человека на поздних этапах онтогенеза // Развитие личности. – 2002. – № 3-4. – С.101-125. <i>Коваленко О. Г.</i> Міжособистісне спілкування осіб похилого віку: психологічні аспекти. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. – С. 83-101. <i>Коваленко О. Г.</i> Програма оптимізації міжособистісного спілкування осіб похилого віку // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 7. – С. 17–28. <i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психология развития. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – С. 759-792. <i>Лидерс А. Г.</i> Кризис пожилого возраста: гипотеза о его психологическом содержании // Психология зрелости и старения. – 2000. – № 2. – С. 6-11. <i>Малкина-Пых И. Г.</i> Кризисы пожилого</p>	<p>Підгот. до сем.зан. 1год</p> <p>Підгот.та виконання практ. роб. №2. 6 год</p>	Згідно розкладу	

				возраста. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 368 с.		
12//	<p>Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток людини у старості (продовження)</p> <p>Особливості темпераменту та характеру. Проблеми соціалізації та соціально-психологічної адаптації в осіб похилого віку. Теорія дисоціалізації (Р. Хевігхерст, Дж. Розен, Б. Нойгартен, В. Генрі та ін.). Джерела дисоціалізації. Фактори соціально-психологічної адаптації у похилому віці. Типологія особистості людей похилого віку. Типи пристосування людини до старості (С. Рейхард), типи особистості людей старечого віку (Б. Нойгартен), соціально-психологічні типи старості (І. С. Кон), типи старих людей (Ф. Гізе). Типи старіння: безконфліктне адаптивне (продуктивне) та конфліктне дезадаптивне (непродуктивне). Прометеївський та продуктивно-автономний шляхи старіння.</p>	лекція	Див. семінарське заняття	Підгот. до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу	
13//	<p>Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток у старості</p> <p>Особливості темпераменту та характеру літньої людини. Теорія дисоціалізації. Джерела дисоціалізації. Фактори соціально-психологічної адаптації у похилому віці. Типологія особистості людей похилого віку.</p>	сем.зан.	<p><i>Мартинюк І. А.</i> Психологічна допомога людям похилого віку, або практикум з геронтопсихології // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 1. – С. 32-38; № 2. – С. 15-17.</p> <p><i>Партико Т. Б.</i> Екзистенційна сповненість особистості у пізній дорослості // Психологічний часопис: збірник наукових праць / за ред.</p>	Підгот. до сем.зан. 1 год Підгот. та виконання практ. роб. №3. 6 год.	Згідно розкладу	

				<p>С.Д. Максименка. – Том 5. – № 1. – Вип. 21. – Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2019. – С. 150-164. http://www.apsijournal.com/index.php/psychour-nal/article/download/490/309/</p> <p><i>Стюарт-Гамільтон Я.</i> Психология старения. – СПб.: Питер, 2002. – С. 126-149.</p> <p><i>Ястребов А. Л.</i> Мужчина от 17 до 71: режиссура возрастных кризисов. – М.: 2010. – 270 с.</p> <p><i>Partyko T.</i> Employment in Late Adulthood : Psychological Arguments Pro's and Con's. Journal of Education, Culture and Society. – 2016. – № 1. – P. 115–124. https://ec.europa.eu/e-pale/sites/epale/files/jecs2016_1.pdf</p> <p><i>Partyko T., Iesyp M.</i> Key personality psychic defense mechanisms in early and late adulthood // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. – 2017. – Вип. 1. – С. 97–104.</p>		
14//	<p>Тема 5. Завершення життєвого шляху людини Помирання та смерть як психологічна проблема. Поняття про танатологію. Проблема страху смерті; чинники, що його зумовлюють. Стадії процесу пристосування до думки про смерть (Е. Кюблер-Росс). Передсмертні та посмертні переживання. Стадії передсмерт-</p>	лекція	Див. семінарське заняття	Підгот. до сем.зан. 2 год	Згідно розкладу	

		них переживань (Р.Нойес). Дослідження К. Осіса та Р. Муді. Проблема “доброї смерті”. Поняття про хоспіси, історія виникнення. Евтаназія, її різновиди (активна, пасивна, автоевтаназія).				
15//	Тема 5. Завершення життєвого шляху людини Помирання та смерть як психологічна проблема. Поняття про танатологію. Проблема страху смерті; чинники, що його зумовлюють. Стадії процесу пристосування до думки про смерть. Передсмертні та посмертні переживання. Стадії передсмертних переживань. Поняття про хоспіси, історія виникнення. Евтаназія, її різновиди.	сем.зан.	<i>Гроф С., Хэлифакс Дж.</i> Человек перед лицом смерти. – М.: Изд-во Трансперсонального ин-та, 1996. <i>Калиновский П. П.</i> Переход: Последняя болезнь, смерть и после. – М.: Новості, 1991. <i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психология развития. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – С. 793-818. <i>Попелюк Т. А.</i> Життя та смерть у контексті української соціонормативної культури // Мультиверсум. Філософський альманах. – 2003. – С. 132-142. <i>Кюблер-Росс Э.</i> О смерти и умирании. – К.: "София", 2001. – 320 с. <i>Мартинюк І. А.</i> Психологічна допомога людям похилого віку, або практикум з геронтопсихології // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 1. – С. 32-38; № 2. – С. 15-17. <i>Ярмусь С., Ярмусь А.</i> До питання старості, хворіння і смерті. – Вінніпег: Екклезія, 1989.	Підгот. до сем.зан. 2 год	Згідно розкладу	
16//	Виконання контрольних тестових завдань за МОДУЛЕМ II: Темми 3-5	тести		Підгот. до змістового модуля 2 3 год	Згідно розкладу	

	Здача практичних робіт	практ.роб.	Див. Методичні матеріали	Підготовка до іспиту 16 год
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру тестовий			
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з загальної психології, вікової психології, соціальної психології, психології сім'ї, психології конфлікту			
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, семінари, практичні заняття, дискусії.			
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.			
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (модулі): максимальна кількість балів 14 • семінарські заняття: максимальна кількість балів 18 • практичні роботи: максимальна кількість балів 18 • іспит: максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p>			
Питання до екзамену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про геронтологію. Коротка історія її розвитку. Зв'язок між геронтологією й геронтопсихологією. 2. Об'єкт та предмет геронтопсихології. 3. Поняття про „пірамідалне” та „прямокутне” суспільство. 4. Соціальні установки та стереотипи стосовно людей похилого віку. 5. Поняття ейджизму та геронтофобії. 6. Основні закономірності геронтогенезу. 7. Характеристика періодів життя людей похилого віку: передстаречий, старечий, післястаречий та старезний вік. 8. Максимальна та нормальна тривалість життя людини. Середня та ймовірна тривалість життя населення. Фактори, що їх зумовлюють. 9. Патологічне, біологічне та психологічне старіння. 10. Теорії біологічного старіння. 11. Старіння слухових відчуттів. 12. Форми втрати слуху: пресбіакусис і тиннітус. 13. Втрата зору в похилому віці. Пресбіопія, катаракта, глаукома. Старечий міоз. 14. Вікові зміни смакової, нюхової, тактильної, температурної, больової, вестибулярної та вібраційної чутливості. 15. Увага, пам'ять та мовлення в похилому віці. 16. Поняття про життєву мудрість. Когнітивні властивості мудрості. 17. Модель мудрості Б. Балтеса. 18. Причини зниження швидкості інтелектуальних операцій у старшому віці. 19. Об'єктивні та суб'єктивні фактори динаміки інтелектуальних функцій у похилому віці. 20. Феномен „останнього спаду”. 21. Специфічні зміни емоційної сфери в старечому віці. 22. Фактори виникнення позитивних/негативних емоцій у старості. 23. Типи емоційного пристосування людини до старості. 24. Мотиваційні зміни на окремих періодах життя людини похилого віку. 25. Фактори розвитку мотиваційної сфери в старості. 26. Мотиваційні дефекти в похилому віці. 27. Умови розвитку Я-концепції в старості. 			

	<p>28. Складові Я-концепції в період старіння. Особливості самооцінки.</p> <p>29. Теорія дисоціалізації.</p> <p>30. Внутрішні конфлікти в період старіння.</p> <p>31. Типи старіння: адаптивне та неадаптивне.</p> <p>32. Страх смерті. Стадії процесу пристосування до думки про смерть.</p> <p>33. Стадії передсмертних переживань.</p> <p>34. Феномен посмертних переживань людини.</p> <p>35. Проблема самогубств та еутаназії в старечому віці.</p>
Опитування	